

waarmee men den aanval der anaphylaxie kan voorkomen. Hier den naam van BESREDKA niet te noemen is meer dan gebrek aan piëteit en zijn methode niet met nadruk aan te bevelen is gebrek aan humaniteit. BESREDKA's methode toch is levensreddend geweest voor vele tienduizenden gedurende den oorlog en zal zoolang de serumbehandeling wordt toegepast, een zegen blijven voor zeer velen. In den oorlog zou het anti-tetanus-serum niet op zóó ruime schaal kunnen zijn toegepast, indien BESREDKA de reeds met één of meer andere sera behandelde gewonden niet voor den anaphylactischen schok had behoed.

J. KUIPER.

Prof. Dr. FRIEDRICH PELS LEUSDEN, *Chirurgische Operationslehre für Studierende und Aerzte*. URBAN und SCHWARZENBERG. Berlin 1925. Vierte wesentlich verbesserte Auflage. Prijs ingen. Mk. 18.—; geb. Mk. 21.—.

In dit werk, waarvan sinds 1910 vier drukken noodig bleken, behandelt de schrijver de geheele operatieleer in een enkel, vlot geschreven deel. Het karakter van het boek, dat in het bijzonder voor studenten en artsen bestemd is, is tweeslachtig. Is het voor de algemeene opleiding te uitgebreid, voor den specialist is het toch weer te beknopt, hoewel ook hij er nog menige nuttige wenk in kan vinden en het, vooral in den eersten moeilijken tijd van zijn bijzondere vorming, telkens weer eens met genoegen zal bestudeeren.

Verlucht met een groot aantal voortreffelijk geteekende platen — alleen de kleur is wat grauw — levert het wederom het bewijs, dat een geteekende afbeelding met weglating van het overbodige, minder belangrijke, steeds de voorkeur verdient boven fotografische afbeeldingen, hoewel deze laatste meestal een fraaiere indruk maken. Door deze wijze van afbeelding, ook met zoo goed gevolg, toegepast door PAUCHET in zijn *Pratique chirurgicale illustrée*, krijgt men een zeer duidelijken indruk van elke kunstbewerking, hetgeen vooral voor den beginner van groot nut zal blijken.

Het is natuurlijk niet goed mogelijk een gedetailleerde beschrijving te geven van het geheele, 823 bladzijden tellende, werk. Een enkele losse opmerking moge echter een plaatsje vinden. Zoo ware de mededeeling over draadetteringen m.i. beter in de pen gebleven. Uit een poliklinische ervaring van lange jaren mag niet de gevolgtrekking gemaakt worden, „dass Fadeneiterungen durch keine Methodé ganz zu vermeiden sind” en voor studenten en jonge chirurgen acht ik de afbeelding van het „dradenvisschertje” ongewenscht. Over de noodzakelijkheid van het onsympathieke instrumentje schame men zich liever, dan er zich met een luchtige verontschuldiging van af te maken.

Dat het tutocaine, dat in sommige kringen zulk een opgang maakt, niet vermeld staat, meen ik te moeten betreuren evenals de afwezigheid van allonal en somnifeen, om slechts twee der nieuwere, steeds meer toegepaste, hulpmiddelen bij pijnstilling en narcose te noemen. Dat de, jammer genoeg in Nederland te weinig gebruikte, hechtnaald van DE MOOY (niet: MOOY) een plaatsje vond, juich ik

van harte toe. Dit behoeft echter geen reden te zijn om de algemeen gebruikte naald van REVERDIN te vergeten.

Met de onderhuidsche tenotomie van den musc. sternocleidomastoideus kan ik het niet eens zijn en meen steeds de open methode te moeten verkiezen.

Zoo zou ik het geheele boek verder doorbladerende persoonlijke ervaring en voorkeur kunnen stellen tegenover die van PELS LEUSDEN. Dat dit niet de bedoeling van een boekbespreking mag zijn, is duidelijk.

Summa summarum, in het boek van PELS LEUSDEN mogen wij een goede, vlot en aangenaam geschreven, duidelijke operatieleer begroeten, die iedere jonge chirurg met genoegen zal gebruiken en die voor het onderwijs in de operatieve heelkunde wel haast onmisbaar genoemd kan worden.

J. M. KIJZER.

Dr. med. WERNER SCHULTZ, *Die akuten Erkrankungen der Gaumenmandelen und ihrer unmittelbaren Umgebung*. Berlin. JULIUS SPRINGER. 1925. Prijs: 9.60 mark, geb. 10.80 mark.

Het niet te omvangrijke werkje geeft een zeer volledige beschrijving van het onderwerp en draagt de sporen van een volkomen beheersching van de stof en van zeer grondige bewerking van het materiaal, dat de schrijver zelf eraan ten grondslag heeft gelegd. De literatuur is zakelijk en beknopt erin verwerkt.

In het algemeen gedeelte treffen ons de belangwekkende beschouwingen over de pathogenese der amandelaandoeningen. Zooals de schrijver zelf in de inleiding reeds opmerkt, staan wij in dit opzicht nog in een beginstadium. Oplossingen van de groote vraagstukken worden niet gegeven, doch wel worden de vraagstukken in een helder licht gesteld.

In het bijzondere gedeelte vinden wij alle acute amandelaandoeningen besproken, waarbij vooral niet te kort is gedaan aan de keelaandoeningen, die als plaatselijke uiting van meer algemeene ziekten voorkomen. Zoo wijdt de schrijver veel aandacht aan de amandelaandoeningen bij acute ziekten van het haematopoetisch systeem. Anderszijds wordt bij de meer specifieke amandelaandoeningen de algemeene lichaamstoestand niet vergeten en herhaaldelijk in het bijzonder het bloedbeeld ter sprake gebracht.

Grootendeels op eigen ervaring gegrond zijn twee minder bekende ziektebeelden nl. monocytien-angina en agranulocytose met de hierbij behoorende ernstige keelaandoeningen.

Aan de bacteriologie is een ruime plaats gegeven.

Het werkje mag warm aanbevolen worden, vooral aan internist, keel- en huidspecialist.

J. BIJTEL.